

М.Ю. Антомонов*,
С.Л. Пашинська,
М.П. Соколова,
Т.П. Скочко,
О.П. Рудницька

ОБІЗНАНІСТЬ, НАСТАНОВИ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ

ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва Національної академії медичних наук України»
вул. Полуботка, 50, Київ, 02094, Україна
SI "O.M. Marzeiev Institute for Public Health of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine"
Polubotka str., 50, Kyiv, 02660, Ukraine
*e-mail: antomonov@gmail.com

Цитування: *Медичні перспективи*. 2023. Т. 28, № 2. С. 176-182

Cited: *Medicni perspektivi*. 2023;28(2):176-182

Ключові слова: *молодь, екологічна свідомість, екологічна обізнаність, екологічні настанови, екологічна діяльність*

Key words: *youth, environmental consciousness, environmental awareness, environmental attitude, environmental activity*

Реферат. Обізнаність, настанови та діяльність як складові екологічної свідомості молоді. Антомонов М.Ю., Пашинська С.Л., Соколова М.П., Скочко Т.П., Рудницька О.П. Формування здоров'я людини проходить в умовах як позитивного, так і негативного впливу зовнішнього середовища. Простежується безсумнівний зв'язок між здоров'ям людини та ступенем її втручання в природне середовище, який, у свою чергу, зумовлений рівнем екологічної свідомості суспільства. Метою цієї роботи було дослідження формування в молоді цілісної екологічної свідомості та взаємодії її складових, а саме обізнаності, настанов та діяльності. Використані методи: бібліографічний; метод анкетування (для збору даних щодо екологічної свідомості молоді); статистичний (для відбору та аналізу матеріалів); математичний (для конструювання формул і розрахунку рівнів екологічної свідомості та її складових). Було розроблено анкету для опитування студентів та школярів старших класів у різних містах України. В опитуванні взяли участь 285 респондентів віком від 15 років до 24 років. Задля можливості порівняти рівень екологічної свідомості молоді з людьми інших вікових груп до анкетування було залучено 53 респонденти старшого віку, що становило 15,7% від загальної кількості опитаних. Анкету було умовно розбито на смислові модулі для можливості визначення рівнів екологічних знань, настанов та поведінки. Для досягнення мети роботи було здійснено оцінювання рівнів екологічної свідомості та її складових із урахуванням статі, віку, місця проживання та фаху навчання. Кількісні значення рівнів складових екологічної свідомості розраховували за формулами інтегрального оцінювання. Для зручності оцінювання рівня складових екологічної свідомості кількісні значення були проранжовані за трьома класами вираженості: слабка, середня та висока. Виявлено, що молоді люди обох статей майже не відрізняються за високим рівнем настанов. Однак частка дівчат з високим рівнем обізнаності децю більша за частку хлопців і значно перевищує за високим рівнем діяльності. Усвідомлення соціальної та індивідуальної цінності природи значно зростає з дорослішанням, проте готовність до активної природоохоронної діяльності з віком майже не змінюється. Установлено залежність екологічної свідомості від місця проживання: у маленьких містах екологічна свідомість у мешканців вища, ніж у тих, хто проживає у великих містах. Також екологічна свідомість залежить від фаху навчання: у студентів гуманітарних спеціальностей спостерігається вірогідно вищий рівень екологічної свідомості, ніж у студентів технічних вузів. Аналіз одержаних результатів сприятиме розробленню шляхів формування екологічної свідомості учнів та студентів, що є одним з головних завдань еколого-гігієнічної просвіти та виховання молоді.

Abstract. Awareness, attitude and activities as components of the environmental consciousness of youth. Antomonov M.Yu., Pashynska S.L., Sokolova M.P., Skochko T.P., Rudnytska O.P. The formation of human health takes place under conditions of both positive and negative influence of the external environment. There is an undoubted connection between human health and the degree of its intervention in the natural environment, which, in turn, is determined by the level of environmental awareness of society. The purpose of this study was to determine the relationship between the levels of awareness, attitude and activities at different levels of environmental consciousness of modern youth. Used methods: bibliographic; questionnaire method (to collect data on the environmental awareness of young people); statistical (for selection and analysis of obtained data); mathematical (for constructing formulas and calculating levels of ecological consciousness and its components). A questionnaire was developed to survey students and high school students in different cities of Ukraine. 285 respondents aged 15 to 24 took part in the survey. In order to compare the level of environmental awareness of young people with people of other age groups, 53 respondents over the age of 24 were involved in the survey, which was 15,7% of the total

number of respondents. The questionnaire was conventionally divided into semantic modules for the possibility of determining the levels of environmental knowledge, instructions and behavior. To achieve the goal of the work, the level of environmental awareness and its components, taking into account gender and age, was assessed. Quantitative values of the levels of the components of environmental consciousness were calculated according to the integral evaluation formulas. For the convenience of assessing the level of the components of environmental consciousness, the quantitative values were ranked in three classes: "weak", "medium" and "high" severity. It was found that young people of both sexes almost do not differ in the high level of guidance. However, the share of girls with a high level of awareness is slightly higher than the share of boys and is significantly higher by a high level of activity. Awareness of the social and individual value of nature increases significantly with age, but readiness for active nature conservation activities does not change with age. The dependence of eco-awareness on the place of residence has been established: in small towns, the eco-awareness of residents is higher than in those who live in large cities. Also, eco-awareness depends on the field of study: students of humanitarian specialties have a significantly higher level of eco-awareness than students of technical universities. The analysis of the obtained results will contribute to the development of ways of forming the ecological consciousness of pupils and students, which is one of the main tasks of ecological and hygienic education and education of young people.

Формування здоров'я людини проходить в умовах як позитивного, так і негативного впливу зовнішнього середовища. Тому розуміння безсумнівного зв'язку між якістю навколишнього середовища та здоров'ям людини і, відповідно, розуміння важливості охорони довкілля та високий рівень екологічної свідомості суспільства є одним з головних завдань екологічно-гігієнічної просвіти та виховання молоді.

На сучасному етапі під екологічною свідомістю розуміють сукупність екологічних знань людини, її особистого ставлення до довкілля та уявлення про місце людини в площині «людина-довкілля», готовності до дій, які дають можливість зберегти довкілля, чи готовності до утримання від дій, які заподіюють шкоду довкіллю, до підтримки чи не підтримки екологічної політики, екологічних заходів тощо [1].

Екологічна свідомість формується внаслідок стимулювання екологічного мислення або шляхом логічного переосмислення знань і перетворення їх у переконання, а вони, у свою чергу, сприяють охороні навколишнього середовища, ресурсозбереженню, дотриманню природоохоронного законодавства та відповідального ставлення до природи [2–5].

Уважається, що процес формування екологічної свідомості складається з трьох етапів: формування нових знань; перетворення нових знань у переконання світоглядного типу; перетворення нових знань і переконань у регулятор суспільної життєдіяльності особистості [6].

У тому, як суб'єкт сприймає екологічну ситуацію, як оцінює чи усвідомлює соціальну та індивідуальну цінність природи, чи схильний до активних дій на її захист, які дії може здійснити, виявляється екологічна свідомість певного рівня. Рівень екологічної свідомості, як і наповнення її елементів, може змінюватись впродовж життя людини і впливає на її поведінку стосовно довкілля, а отже, і на стан довкілля [7]. Протягом

останніх років з'явилися наукові роботи, у яких розглядаються шляхи формування екологічної свідомості людини, зокрема учнів та студентів [1, 3–7]. В основі вирішення питань, що призводять до глобальної екологічної кризи, лежить виховання екологічно грамотних настанов та переконань, які намагаються вивчати та оцінювати провідні науковці світу в галузі екопсихології [2, 8, 9]. Деякі дослідники розраховують індекс екологічної діяльності для того, щоб визначити середню кількість екологічних дій, до яких було залучено студентство тієї чи іншої країни [10]. Однак науковці переважно вивчають психологічні та соціальні аспекти екологічної свідомості, не беруть до уваги процеси формування та прояви свідомості, які потрібно розглядати системно.

Метою цієї роботи було дослідження формування в молоді цілісної екологічної свідомості та взаємодії її складових, а саме обізнаності, настанов та діяльності.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У роботі було використано такі методи: бібліографічний – для аналізу наявної наукової літератури та тематичних матеріалів щодо екологічної свідомості та її складових; метод анкетування – для збору даних щодо екологічної свідомості молоді; статистичний – для відбору та аналізу одержаних даних; математичний – для конструювання формул кількісного оцінювання показників обізнаності, настанов, діяльності та розрахування рівня екологічної свідомості.

Нами розроблено анкету для виявлення ставлення студентів та школярів старших класів різних міст України до екологічної ситуації, усвідомлення соціальної та індивідуальної цінності природи та схильності до активних дій на її захист. В опитуванні взяли участь 285 респондентів віком від 15 років до 24 років. Задля порівняння рівня екологічної свідомості молоді та людей інших вікових груп до анкетування було

залучено 53 респонденти віком від 24 років, що становило 15,7% від загальної кількості опитаних.

Матеріали, що увійшли до цієї статті, були розглянуті на засіданнях комітету з медичної етики при ДУ «ІГЗ НАМНУ» – протокол № 3 від 30.11.2021 р. та протокол № 5 від 30.11.2022 р., у якому зазначено, що при проведенні досліджень були передбачені заходи щодо забезпечення безпеки для здоров'я людей, дотримання їх прав, людської гідності та морально-етичних норм відповідно до принципів Гельсінської декларації прав людини, Конвенції ради Європи про права людини, біомедицини та відповідних законів України.

Анкетування здійснювалось у режимі онлайн-опитування на засадах добровільності, анонімності та конфіденційності, що унеможливило одержання письмової згоди учасників на проведення дослідження, оскільки це певною мірою суперечило б анонімності досліджень. Результати анкетування не містили жодних персональних даних, які б дали змогу ідентифікувати особу респондента.

Для визначення рівнів екологічних знань, настанов та поведінки анкету було умовно розбито на смислові модулі. Блок оцінювання рівня обізнаності містив запитання анкети стосовно екологічного стану на планеті, у країні, у місті та інше. Для кількісного оцінювання рівня настанов використано пункти анкети, які дали змогу із запропонованих тверджень вибрати ті, що відповідають власному світогляду. Твердження стосувались взаємодії людини і природи, вибору пріоритетів потреб суспільства й окремої людини у стосунках з природою та відповідальності за вирішення екологічних питань. Оцінка рівня діяльності визначалася за відповідями на запитання анкети щодо готовності брати участь у різних екологічних акціях, схильності враховувати екологічні аспекти у виборі типу транспорту, упаковки товарів, способів економії світла та води, зменшення використання пластику, сортування сміття тощо.

Виходячи з принципів коректного складання анкет, запитання формулювались таким чином, щоб цифрові коди відповідей належали до різних шкал вимірювання (номінальних, бінарних, рангових та кількісних) та мали різну спрямованість: від найкращої відповіді до гіршої і навпаки. Якісні дані кодувались цифрами в номінальній або бінарній шкалах. Для подальшого зіставлення відповідей та можливого формування на їх основі інтегральних оцінок необхідно приведення їх до однієї кількісної шкали. Тому для відповідей на всі запитання

анкети та їхні підпункти було виконано перекодування одержаних значень у їхні еквіваленти таким чином, щоб вони знаходилися в діапазоні [0,1], причому значенню 1 відповідала найкраща вираженість характеристики, а 0 – найгірша вираженість [11].

Статистична обробка полягала в розрахунку первинних статистичних характеристик вихідних масивів даних, показників відмінності та коефіцієнтів зв'язку. Для кількісних змінних оцінювалась їх відповідність нормальному розподілу за критерієм Колмогорова-Смирнова (*K-S*) та Шапіро-Уїлка (*W*). Параметричні критерії використовувались при значеннях похибки для цих критеріїв на рівні $p > 0,1$. Показники відмінності для кількісних змінних розраховувались за параметричними критеріями Стьюдента (*t*) і Фішера (*F*), для якісних – за критерієм хі-квадрат Пірсона (χ^2). Для розрахунку коефіцієнтів зв'язку використовувались коефіцієнти Спірмена і Кендала для рангових змінних та коефіцієнт χ^2 Пірсона для номінальних значень. Результати вважались достовірними при досягненні рівня похибки $p < 0,05$ [11]. Розрахунки виконувались у середовищі OpenOffice і STATISTICA 10 portable.

Кількісні значення рівнів складових екологічної свідомості розраховували за формулами інтегрального оцінювання. Для зручності подальшого аналізу кількісні значення було проранжовано за трьома класами: слабка, середня та висока вираженість. Оскільки вихідні дані підпорядковуються закону нормального розподілу, групування можна коректно проводити з використанням його параметрів, тобто середнього арифметичного та сигмального відхилення.

До середнього класу вираженості було віднесено значення, які лежать у діапазоні, визначеному середнім арифметичним та сигмальним відхиленням. Значення, які виходили за нижню межу цього діапазону, вважались слабкої вираженості. Значення, що перевищували верхню межу – високої вираженості. Відповідні класи було закодовано значеннями 1, 2 та 3, і вони позначали низький, середній та високий рівні відповідно. Рівень екологічної свідомості визначали за мажоритарною логікою. Свідомість уважалась низького рівня, якщо принаймні дві її складові були низького рівня. Високий рівень свідомості передбачав високі рівні принаймні двох її складових, одна з яких – діяльність, оскільки саме в процесі свідомої діяльності особистості й відбувається формування екологічної свідомості. Крім того, рівень жодної зі складових не мав бути низьким.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У нашому дослідженні було визначено співвідношення між рівнями обізнаності, настанов та діяльності за різними рівнями екологічної свідомості сучасної молоді. За розробленою нами технологією здійснено кількісне оцінювання рівнів екологічної свідомості та її складових, із

урахуванням статі, вікових відмінностей, місця проживання та фаху навчання.

На початковому етапі дослідження розраховано рівні обізнаності, настанов, діяльності та визначено співвідношення між ними за різними рівнями екологічної свідомості сучасної молоді (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення між рівнями екологічної свідомості, обізнаності, настанов та діяльності учасників анкетування

Рівень екологічної свідомості	Кількість випадків у групах	Частка опитаних (%) з різними рівнями складових екологічної свідомості								
		обізнаність			настанови			діяльність		
		високий	середній	низький	високий	середній	низький	високий	середній	низький
Високий	32	66,6*	34,4	–	53,1*	46,9	–	100*	–	–
Середній	265	6,8	81,5*	11,7	15,8	72,8*	11,4	13,2	64,1	22,7
Низький	41	2,4	34,2	63,4*	2,4	36,6	61,0*	–	7,3	92,7*

Примітка. * – вірогідна за критерієм Стьюдента ($p < 0,05$) різниця між сусідніми за рангом значеннями.

Більше половини учасників дослідження з високим рівнем екологічної свідомості в достатній мірі проявляють зацікавленість та обізнаність у питаннях екології, а також мають власне бачення системи «людина – довкілля», настанови на підтримку (чи не підтримку) суспільних пропозицій, які впливають на стан довкілля.

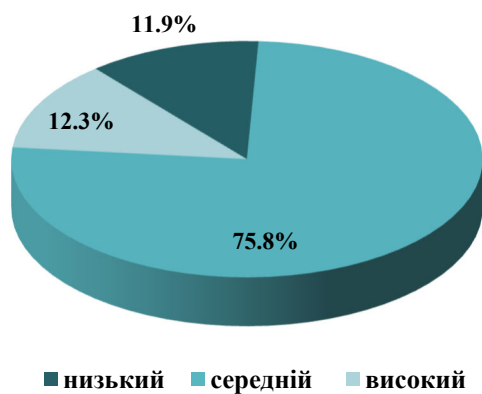
Усі учасники з високим рівнем свідомості схильні до активних дій на захист природи або ж навпаки – утримання від певних дій, які можуть їй зашкодити.

Учасники із середнім рівнем свідомості мають переважно середній рівень обізнаності, настанов та

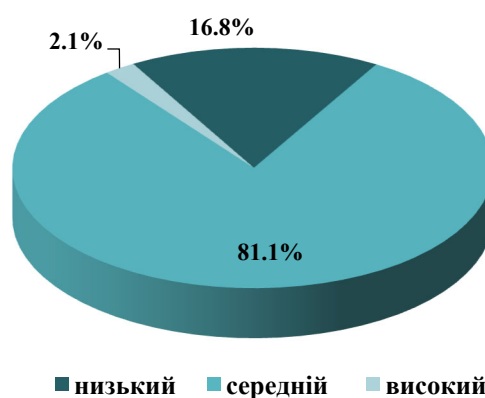
діяльності. Частка учасників як з високим, так і з низьким рівнем складових свідомості є незначною.

Учасники з низьким рівнем свідомості переважно (понад 60%) не виявляють зацікавленості проблемами екології та не усвідомлюють соціальну та індивідуальну цінність природи. З них 93% не готові до активної природоохоронної діяльності та не схильні брати до уваги наслідки своїх дій для довкілля.

Наступним етапом роботи було дослідження розподілу учасників за рівнем їхньої екологічної свідомості окремо для кожної статі (рис. 1).

а) дівчата (n=190)

б) хлопці (n=95)

Рис. 1. Розподіл учасників за рівнем екологічної свідомості

З діаграм видно, що переважна більшість дівчат і хлопців характеризуються середнім рівнем екологічної свідомості. Втім частка дівчат з високим рівнем свідомості вірогідно вища, ніж хлопців ($t=45,12; p<0,05$).

Аналіз розподілу учасників анкетування за рівнями складових свідомості окремо для хлопців

та дівчат показав, що обидві статі майже не відрізняються за високим рівнем настанов (табл. 2). Однак частки дівчат з високими рівнями й обізнаності, і діяльності вірогідно перевищують відповідні частки хлопців (відповідно $t=2,53$ та $t=5,07; p<0,05$).

Таблиця 2

Співвідношення між рівнями обізнаності, настанов та діяльності учасників анкетування залежно від статі

Стать	Кількість випадків у групах	Частка опитаних (%) з різними рівнями складових екологічної свідомості								
		обізнаність			настанови			діяльність		
		високий	середній	низький	високий	середній	низький	високий	середній	низький
Обидві статі	285	13,8	73,0	13,2	13,8	67,8	18,3	20,1	49,5	30,4
Хлопці	95	7,4	75,8	16,8*	11,6	63,2	25,3*	6,3	47,4	46,3*
Дівчата	190	17,0*	71,7	11,3	15,0	70,1	14,9	26,8*	50,5	22,7

Примітка. * – вірогідна за критерієм Стьюдента ($p<0,05$) різниця між хлопцями та дівчатами.

Надалі було досліджено особливості складових екологічної свідомості залежно від віку (табл. 3).

Різниця частки опитаних з високим рівнем складових свідомості в різних вікових групах показує, що готовність до активної природо-

охоронної діяльності з віком майже не змінюється. Разом з тим рівень настанов значно зростає в осіб, старших за 24 роки ($t=3,54; p<0,05$). Залежність рівнів складових екологічної свідомості від віку учасників анкетування проілюстровано на рисунку 2.

Таблиця 3

Співвідношення між рівнями обізнаності, настанов та діяльності учасників анкетування різних вікових груп

Вікова група	Кількість випадків у групах	Частка опитаних (%) з різними рівнями складових екологічної свідомості								
		обізнаність			настанови			діяльність		
		високий	середній	низький	високий	середній	низький	високий	середній	низький
Від 15 років до 18 років	243	15,0*	72,0	13,0	14,2	66,3	19,5*	20,3	51,6*	28,1
Від 19 років до 24 років	42	7,1	78,6*	14,3	11,9	78,6*	9,5	19,0	35,7	45,3*
Старші за 24 роки	53	26,1*	61,9	12,0	40,2*	53,9	5,9	17,8	62,1*	20,1

Примітка. * – вірогідна за критерієм Стьюдента ($p<0,05$) різниця між сусідніми віковими групами.

Для аналізу впливу розміру населеного пункту, у якому проживають респонденти, на екологічну свідомість усі населені пункти були умовно розбиті на три градації: 1) великі міста, до яких відносили обласні центри; 2) середні міста – міста обласного підпорядкування; 3) малі насе-

лені пункти – міста районного підпорядкування, смт та села.

Було виявлено, що мешканці більших міст мають вірогідно нижчий за ранговим критерієм Спірмена рівень свідомості ($r_s=-0,13; p<0,05$). А саме: у великих містах високий рівень свідомості

спостерігається лише в 7,6% респондентів, тоді як у маленьких населених пунктах таких респондентів виявлено майже втричі більше (22,6%).

Також було проаналізовано вплив на екологічну свідомість фаху навчання студентів. У представників гуманітарного фаху вищий рівень екологічної свідомості траплявся вірогідно частіше ($\chi^2 = 24,78$; $p < 0,05$) – у 34,8% студентів,

тоді як у студентів інших спеціальностей цей показник не досягав навіть рівня 8,0%. Утричі більше студентів технічного фаху порівняно зі студентами гуманітарного фаху, та вдвічі більше – порівняно зі студентами медико-біологічного фаху мають антропоцентричний тип екологічної свідомості, що, ймовірно, пов'язано з їхнім технократичним типом мислення.

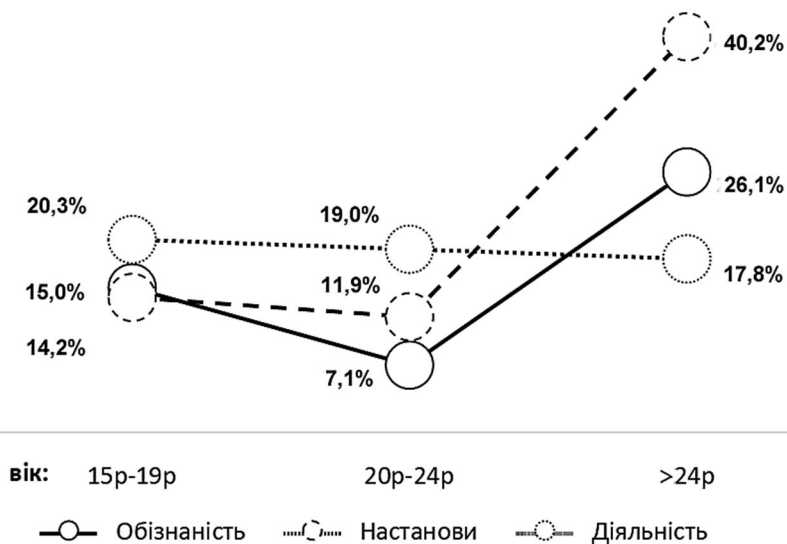

Рис. 2. Зміна рівня складових екологічної свідомості (обізнаність, настанови, діяльність) залежно від віку учасників анкетування

Отже, результати цієї роботи дали змогу надати характеристику ставлення молоді до екологічних питань, яка кореспондує з результатами досліджень екологічних проблем, проведених Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічною службою Центру Разумкова за парадигмою сталого розвитку України [12]. Крім того, виявлено вплив на формування екологічної свідомості таких чинників, як вік, стать, освіта та місце проживання, що узгоджується з аналогічними дослідженнями зарубіжних науковців [13-16]. Системний аналіз складових екологічної свідомості надав можливість структурувати взаємодію цих складових, простежити послідовність їхніх проявів та виявити залежність від досліджених чинників.

ВИСНОВКИ

1. Дослідження рівнів екологічної свідомості та її складових за допомогою інтернет-опитування дає змогу визначити особливості сприйняття молоддю екологічної ситуації, усвідомлення цінності природи та схильності до активних дій на її захист.

2. Установлено, що молоді люди обох статей майже не відрізняються за високим рівнем настанов. Однак частка дівчат з високим рівнем обізнаності дещо більша за частку хлопців і значно перевищує її за високим рівнем діяльності.

3. Виявлено особливості формування екологічної свідомості залежно від віку. Усвідомлення соціальної та індивідуальної цінності природи значно зростає з дорослішанням, проте готовність до активної природоохоронної діяльності з віком майже не змінюється.

4. Визначено, що усвідомлення цінності природи та готовності до активних дій на її захист у мешканців маленьких населених пунктів вище, ніж у тих, хто проживає у великих містах.

5. Виявлено вплив фаху навчання на рівень екологічної свідомості молоді. У студентів гуманітарного напряму спостерігається вірогідно вищий рівень екологічної свідомості, ніж у студентів технічних вузів. Більшості студентів технічного фаху притаманний антропоцентричний тип екологічної свідомості.

6. Аналіз одержаних результатів сприятиме визначенню шляхів формування екологічної свідомості учнів та студентів, що є одним з

головних завдань еколого-гігієнічної просвіти та виховання молоді.

Внески авторів:

Антомонов М.Ю. – концептуалізація, математичний аналіз даних;

Пашинська С.Л., Соколова М.П. – курація даних, дослідження;

Скочко Т.П. – написання – початковий проєкт; Рудницька О.П. – візуалізація, ресурси.

Фінансування. Дослідження профінансовано за рахунок Державного бюджету України (Національною академією медичних наук України).

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES

1. Tkalenko NV, Mykhailovska OV, Tatarchuk MS. [Eco consciousness of the population as a strategic goal of environmental activity in modern Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Ser.: Derzhavne upravlinnia*. 2019;1(65):159-65. Ukrainian.
2. Berdnyk OV, Polka NS, Dobryanska OV, Rudnytska OP, Skochko TP. [Child population through the prism of public health]. Kyiv: Medinform; 2020. 200 p. Ukrainian.
3. Kwiatek A, Skiba M. [Environmental consciousness of young people]. *Scientific Journals of the Czestochowa University of Technology Management*. 2017;28(2):127-36. Polish. doi: <https://doi.org/10.17512/znpcz.2017.4.2.10>
4. Machnev VY, Grudtsina LY, Pashentsev DA, Zinatullina AN, Pavlenko EM, et al. Socio-psychological aspects of preschoolers' formation of ecological installation for environmental protection. *Eurasian Journal of Biosciences*. 2018;12:175-80.
5. Nagla BK. Ecology, Culture and Development. In: *Environment, Development and Sustainability in India: Perspectives, Issues and Alternatives*. Springer; 2021. p. 23-40. doi: https://doi.org/10.1007/978-981-33-6248-2_2
6. Jzhanzakova Sh, Bazargaliev G, Shapieva M, Kaidarova A. Formation of ecological culture of students – the basis of a healthy lifestyle. *Pedagogy and Psychology*. 2020;45:23-9. doi: <https://doi.org/10.51889/2020-4.2077-6861.03>
7. Yungoh W, Kuang-Chung H, Liu BJ. Increasing worldwide environmental consciousness and environmental policy adjustment. *The Quarterly Review of Economics and Finance*. 2019;71:205-10. doi: <https://doi.org/10.1016/j.qref.2018.08.003>
8. Kichuk AV. [The latest approaches to the development of environmental awareness among students]. *Ukraine – EU. Innovations in Education, Technology, Business and Law: collection of international scientific papers*. Chernihiv: CNUT; 2018. p. 358-60. Ukrainian.
9. Voloshok O. [Ecological consciousness and ways of its formation in student youth]. *Visnyk of the Lviv University. Ser.: Psychological Science*. 2020;6;32-7. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-5>
10. Robison J. Millennials worry about the environment - should your company? [Internet]. *Workplace*. 2019 May 29. [cited 2023 Jan 10]. Available from: <https://www.gallup.com/workplace/257786/millennials-worry-environment-company.aspx>
11. Antomonov MJ, Korobeinikov GV, Hmelnytska IV, Harkovliuk-Balakina NV. [Mathematical methods of processing and modeling the results of experimental research: a study guide]. Kyiv: Olimpiiska literatura; 2021. 216 p. Ukrainian.
12. [Attitude of the population to environmental issues. Ecology – Law – Man] [Internet]. Lviv; 2015 Sep 21. [cited 2023 Jan 10]. Ukrainian. Available from: <http://epl.org.ua/announces/stavlennya-naselennya-do-pytan-ekolohiyi>
13. Ningrum Z, Herdiansyah H. Environmental awareness and behavior of college students in regards to the environment in urban area. *E3S Web Conf*. 2018;74:10004. doi: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20187410004>
14. Sousa S, Correia E, Leite J, Viseu C. Environmental knowledge, attitudes and behavior of higher education students: a case study in Portugal. *International Research in Geographical and Environmental Education*. 2021;30(4):348-65. doi: <https://doi.org/10.1080/10382046.2020.1838122>
15. Simiyu G, Kariuki V, Ombaba M, Otuya R. Does Environmental Knowledge Matter? Social Influence and Pro-Environmental Behavior in University Students: An Indirect Effect Model. *Seisense Journal of Management*. 2022;5(1):1-16. doi: <https://doi.org/10.33215/sjom.v5i1.724>
16. Ganatsa M, Tsakalidimi M, Ganatsas P. Factors affecting Attitudes and Behavior of Greek Secondary School Students on Current Environmental Issues. *Review of International Geographical Education Online*. 2021;11(3):600-20. doi: <https://doi.org/10.33403/rigeo.860160>

Стаття надійшла до редакції
21.02.2023

